

Környezetvédelmi analitikai módszerek osztályozása

Dr. JUVANCZ ZOLTÁN
Óbudai Egyetem

Analitikai kémia

- Az analitikai kémia az anyagok minőségi és mennyiségi elemzésének módszereit, és az eredmények megbízhatóságát tárgyalja.
- Környezetvédelemben csak a validált, mennyiségi elemzéseknek van teljes (jogi) értéke.

A mérendő komponensek kiválasztásának szempontjai

- Mérendő közeg és környezete
(talaj-szennyvíz, ivóvíz bázis-hulladéklerakó, iszap-víz)
- Komponensek mérgező hatása
(Dioxinok, fenolok, ionos detergenssek, DDT)
- Komponensek előfordulása és koncentrációja
(Fe, naftalin-szulfonátok, bezafibrát, cián)
- Komponensek mérhetősége
(metabolitok, Na-szulfonátok)
- Kompromisszum a különböző szempontok között
(16 PAH, 7 PCB, lindán - igen)
(2-metilkrizén, glükuronidadduktok - nem)

Környezetvédelmi analitika felosztása/A

Rendszeres monitorozó mérések

Mérések gyakorisága és köre változó törvénytől és megállapodástól függően (NO₂, NO₃, keménység, vezetőképesség, BOI, PCB)

Eseti meghatározások

- Felmérések
- Helyi sajátságok
- Balesetek
(CN, nem-ionos detergensok, KOI konzervgyárnál, TPH)

Környezetvédelmi analitika felosztása/B

Komponensek elkülönült mérése

(Fe, Cr³⁺, Cr⁶⁺, Ca, NH₃, NO₂,
NO₃, atrazin, Silvex, DDT,
benz[a]pirén)

Csoportok mérése

(TOC, TPH, PAH, KOI
összes nitrogén, összes Cr)

Környezetvédelmi analitika felosztása/C

Helyszíni (in situ) mérések

Nem-stabilizálható mutatók
Félkvantitatív gyorsesztek
(UV, csík-tesztek, pH,
hőmérséklet, oldott oxigén)

Laboratóriumi mérések

Validált nagy pontosságú mérések
(GC/MS, HPLC, BOI, KOI, klorofill- α)

Kísérő standard, hűtött szállítás rendszerint szükséges

Környezetvédelmi analitika felosztása/D

**Makro komponensek
meghatározása**
(KOI, NO₃, pH)

**Nyomelemek
meghatározása**
(Hg, Pb, PAH, DDT)

Rendszerint koncentráció, mátrixtól megszabadulás és kísérőstandard szükséges

Nagyságrendek

Multiple	Prefix	Symbol
10^{18}	exa	E
10^{15}	peta	P
10^{12}	tera	T
10^9	giga	G
10^6	mega	M
10^3	kilo	k
10^{-3}	milli	m.
10^{-6}	micro	μ
10^{-9}	nano	n
10^{-12}	pico	p
10^{-15}	femto	f
10^{-18}	atto	a.

Környezetvédelmi analitika felosztása/ E

Az alkalmazott analízis módszer szerint

- Klasszikus analitika (titrálás, szín, zavarosság)
- Elektroanalitika (potenciometria, kulometria, eletroforézis)
- Molekula spektroszkópia (UV-VIS, IR, Fl, MS)
- Kromatográfia (GC, HPLC)
- Atom spektroszkópia (AAS, ICP, emissziós spektroszkópia)
- Biológiai tesztek (BOI, RIA, ELISA)

Különböző környezeti határértékek természetes vizekben és üledékben

Név	Egység	Osztály				
		I	II	III	IV	V
KOI-Mn	mg O ₂ /l	5	10	20	50	< 50
KOI-Cr	mg O ₂ /l		10	25	50	125 <
NH ₄ -N	mgN/l	0.2	0.3	0.6	1.5	> 1.5
NO ₂ -N	mgN/l	0.01	0.06	0.12	0.3	> 0.3
NO ₃ -N	mgN/l	1	3	6	15	> 15
N _{tot}	mgN/l	1,5	4	8	20	> 20
Pb	µg /l	<LOD	5	10	25	> 25
<i>Pb</i>	<i>mg /kg</i>		<i>35 (kanadai szabvány)</i>			
Hg	µg /l	<LOD	0.1	0.2	0.5	> 0.5
pp'DDT	µg/l	0.001	0.01	0.02	0.05	>0.05
Atrazin	µg/l	0.02	0.1	0.2	0.5	> 0.5
Benz[a]pirén	µg/l	0.005	0.007	0.01	0.05	> 0.05

Analízis folyamata

Mintavétel
Minta konzerválás

Minta előkészítés
(homogenizálás, koncentráció, tisztítás, oldószer-váltás)

Mérés

Értékelés

Ajánlott irodalom

Kömives József, Környezeti Analitika (BME, 2000)

*W. Kleiböhmer Ed., Environmental Analysis
(Elsevier, 2001, ISBN 0444-50021-9)*

*R. Reeve, Introduction to Environmental Analysis
(Wiley, 2003, ISBN 0-471-49295-7)*

*J.R. Dean, Methods for Environmental Trace Analysis
(Wiley, 2003, ISBN 0-470-84421-3)*